



ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๐

๑. จงเลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกต้องเติมลงในช่องว่างต่อไปนี้
- ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น.....ตัว (๓๓, ๔๑)
 - ข. สระ ๘ ตัวนี้ เป็น.....(นิส, นิสสัย)
 - ค. เอ โอ ๒ ตัวนี้ เป็น.....(อักษรสสระ, สังยุตตรสระ)
 - ฌ. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ.....(คอและริมฝีปาก, คอและเพดาน)
 - ง. พยัญชนะที่ถูกฐานของตนหย่อน ๆ ชื่อ.....(อโฆสยะ, ลีถิล, ธนิต)
๒. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร อะไรบ้าง? อภินนฺหฺนฺติ. อิตฺตํนํยติ. ตนฺนินฺนํพฺพตฺตํ ตัดต่ออย่างไร ?
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู
- ก. ลิงค์ที่จัดตามสมมตินั้น หมายความว่าอย่างไร ยกอุทาหรณ์มาด้วย
 - ข. นปฺสฺกฺลฺิงค์มฺกัรฺนฺตํเท่าไร คืออะไรบ้าง
 - ค. เอกุณฺวีสฺติ จนถึง อฏฺฐจฺนฺวฺติ เป็นวจนะ และลิงค์อะไร
 - ฌ. อุปสัค ๒๐ ตัว คืออะไรบ้าง จงเขียนคำแปลมาด้วย
 - ง. สมฺนฺตฺตา, อปฺเปว นาม แปลว่าอย่างไร เป็นนิบาตบอกอะไร ?
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู
- ก. วิภตฺติ หนวตฺตฺยัตตฺนินิ บอกกาลอะไร แปลว่าอย่างไร
 - ข. อตฺตโนบฺท เป็นเครื่องหมายให้รู้กริยาที่เป็นวาจกอะไร
 - ค. กิริยาคัพฺทฺเชนฺไร ชื่อเหตุกัตตฺวาจก
 - ฌ. บัจจฺยในกัตตฺวาจกมีเท่าไร อะไรบ้าง
 - ง. ชานาติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ?

๕. ก. จงเขียนคำแปลวิเคราะห์ และบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาดู

๑. อุทกํ ทธาตีติ อุทธิ

๒. อาวาสนฺติ เอตถาติ อาวาโส

๓. สรติ เอตยาติ สติ, สรณํ วา สติ

ข. ตฺวโร, ปมฺชช, สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ

๖. สมาสเช่นไร ชื่ออภัยยี่ภาวสมาส ฯ ขตฺติยมาโน, ปณฺญาปไซโต, นิทฺทรณํ, อาคตสมฺโน (อาราโม) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาดู ฯ

๗. ซาตาทิตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง ฯ ปณฺหิตฺตชาติโย, เวยฺยากรโณ, สีตาลู ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตฺตไทฺนจงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย ฯ



ให้เวลา ๓ ชั่วโมง



เฉลย ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกต้อง เติมลงในช่องว่างนั้นดังนี้
- อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว ๑
 - สระ ๘ ตัวนี้ ชื่อ นิสสัย ๑
 - เอ โอ ๒ ตัวนี้ เป็น สังยุตตสระ ๑
 - โ อ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและริมฝีปาก ๑
 - พยัญชนะที่ถูกฐานของตนหย่อน ๆ ชื่อ ลีลิล ๑
๒. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร ฬ
- อกินนฺทุนฺติ** ตัดเป็น อกินนฺทฺ + อติ นิคคหิตอยู่หน้า ลปสระเบื้องปลายได้บ้าง (แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุตวรรค ของพยัญชนะที่อยู่หลังคือ ต) ต่อเป็น อกินนฺทุนฺติ ๑
- อิโตนายติ** ตัดเป็น อิโต + आयติ ถ้าสระอยู่เบื้องหลังลง น อาคม ต่อเป็น อิโตนายติ ๑
- ตฺนฺนิพฺพุตฺ** ตัดเป็น ตฺ + นิพฺพุตฺ เมื่อมีพยัญชนะอยู่หลังนิคคหิตอยู่หน้า แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุตวรรคได้ แปลงนิคคหิตเป็น น ต่อเป็น ตฺนฺนิพฺพุตฺ ๑
๓. ได้ตอบคำถามนั้นดังนี้
- หมายความว่าเหมือนหนึ่งกำเนิดสตรี สมมติให้เป็นบุลึงค์และของที่ไม่มีวิญญูณ สมมติให้เป็นบุลึงค์ และอิตถิลิงค์ เหมือนคำว่า ทาโร เมย สมมติให้เป็นบุลึงค์ ปเทโส ประเทศ สมมติให้เป็น บุลึงค์ ภูมि แผ่นดิน สมมติให้เป็นอิตถิลิงค์ ๑
 - มีการันต์ ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ๑
 - เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์ อย่างเดียว ๑
 - อุปสัค^๑ มี ๒๐ ตัว คือ

^๑ป ปภา นิ นี อุ ฑู ส วิ อว อนุ ปริ อธิ อภิ ปติ สุ อา อติ อภิ อป อุป อิติ วิสติ อุปสคคา. รูปลธิชปกรณ
ฉบับกรมการศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗ หน้า ๑๑๔

อติ	ยิ่ง, เกิน, ล่วง	อติ	ยิ่ง, ใหญ่, ทับ
อนุ	น้อย, ภายหลัง, ตาม	อป	ปราศ, หลีก
อปิ	หรือ ปี ไกล่ บน	อภิ	ยิ่ง, ใหญ่, จำเพาะ, ข้างหน้า
อว	หรือ โอ ลง	อา	ทั่ว, ยิ่ง, กลับความ
อุ	ขึ้น, นอก	อุป	เข้าไป, ไกล่, มั่น
ทุ	ชั่ว, ยาก	นิ	เข้า, ลง
นิ	ไม่มี, ออก	ป	ทั่ว, ข้างหน้า, ก่อน, ออก
ปฏิ	เฉพาะ, ตอบ, ทวน, กลับ	ปรา	กลับความ
ปริ	รอบ	วิ	วิเศษ, แจ้ง, ต่าง
ส	พร้อม, กับ, ดี	สุ	ดี, งาม, ง่าย

ง. สมนฺตา ครอบคอบ นิบาตบอกริจเฉท

อุปฺเปว นาม ชื่อแม่เฒ่า นิบาตบอกริกัป ๖

๔. ได้ตอบคำถามนั้นดังนี้

ก. บอกรอดีกาล ตั้งแต่เวลานี้ แปลว่า "แล้ว" ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า "ได้-แล้ว" ๖

ข. อัตตโนบฺท เป็นเครื่องหมายให้รู้กริยาที่เป็นกัมมจาก และภาวจาก ๖

ค. กิริยาคัพทฺโลกาลาผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น
กิริยาคัพทฺนั้น ชื่อเหตุกัตตฺวจาก ๖

ฆ. มี ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ญหา โอ ฌ ญย ๖

ง. ประกอบด้วย ณา + นา + ติ แปลง ณา เป็น ชา สำเร็จรูปเป็น ชานาติ ๖

๕. ก. ได้เขียนคำแปลวิเคราะห์ และบอกปัจจัย รูปและสาธนะดังนี้

ก. (ประเทศใด) ย่อมทรงไว้ ซึ่งน้ำ เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า ผู้ทรงไว้ซึ่งน้ำ (ทะเล)
อิ ปัจจัย เป็นกัตตฺรูป กัตตฺสาธนะ ๖

ข. (ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า เป็นที่อาศัยอยู่
(แห่งภิกษุ ท.) ณ ปัจจัย เป็น กัตตฺรูป อธิกรณสาธนะ ๖

ค. (ชน) ย่อมระลึก ด้วยธรรมชาตินั้น เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่า เป็นเหตุระลึก
(แห่งชน), อีกอย่างหนึ่งความระลึก ชื่อว่า สติ, ติ ปัจจัย วิเคราะห์ต้น เป็นกัตตฺรูป
กรณสาธนะ วิเคราะห์หลัง เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ ๖



- ข. ตฤจฺจ มาจาก ตฺส + ตฺ ชาตฺมี ส เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ฎจ แล้วลบที่สุด
 ชาตฺลํสำเร็จรูปเป็น ตฤจฺจ ๑ ปมฺชฺช มาจาก ป + มทฺ + ตฺวา อุปสฺสอยู่หน้า แปลง
 ตฺวา เป็น ย ชาตฺมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้าแปลง ย กับที่สุดชาตฺ เป็น ชฺช ลํสำเร็จรูปเป็น
 ปมฺชฺช ๑
๖. สมาสที่มีอุปสฺส หรือ นิบาต อยู่ข้างหน้า ชื่อ อพยยิภาวสมาส
- ขตฺติยมาโน** เป็นกัมมชารยสมาส สัมภวานนุพพบท
 วิ. ขตฺติโย (อห) อิติ มาโน ขตฺติยมาโน มานะวํ (เราเป็น) กษัตริย์ ๑
- ปญฺญาปไซโต** เป็นกัมมชารยสมาส อวชารณนุพพบท
 วิ. ปญฺญา เอว ปไซโต ปญฺญาปไซโต (ประทีป) อันโพล่งทั่ว คือ ปัญญา ๑
- นิทุทรถํ** เป็นอพยยิภาวสมาส อุปสฺสคคฺนุพพบท
 วิ. ทฺรตฺสฺส อภาโว นิทุทรถํ ความไม่มีแห่งความกระวนกระวาย ชื่อ
 ความไม่มีความกระวนกระวาย ๑
- อาคตสมฺโณ** (อาราโม) เป็นทุตฺติยาพหุพพิท
 วิ. อาคตา สมณํ ยํ โส อาคตสมฺโณ (อาราโม) สมณะ ท. มาแล้ว สู่อารามใด
 อารามนั้น ชื่อว่ามี สมณะมาแล้ว ๑
๗. มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย
- ปณฺฑิตชาติโย** ลง อีย ปัจจัย ในชาติาที่ตฺทหิต
 วิ. ปณฺฑิตชาติยา ชาโต ปณฺฑิตชาติโย (ชน) เกิดแล้วโดยชาติแห่งบัณฑิต
 ชื่อ บัณฑิตชาติยะ (เกิดแล้วโดยชาติแห่งบัณฑิต)
- เวยฺยการโณ** ลง ณ ปัจจัย ในราชาที่ตฺทหิต
 วิ. วฺยการณํ อธิเตติ เวยฺยการโณ (ชนใด) ย่อมเรียน ซึ่งพยากรณ์ เหตุนั้น (ชนนั้น)
 ชื่อ เวยฺยการณะ (ผู้เรียนซึ่งพยากรณ์)
- สีตาลุ** ลง อาลุ ปัจจัย ในพหุลตฺทหิต
 วิ. สีตํ อสฺส ปกฺติ สีตาลุ หนาว เป็นปกติ ของประเทศนั้น (ประเทศนั้น)
 ชื่อว่า มีหนาวเป็นปกติ, สีตํ เอตฺถ พหุล วา สีตาลุ อีกอย่างหนึ่ง หนาว
 ในประเทศนั้นมาก (ประเทศนั้น) ชื่อว่า มีหนาวมาก ๑

พระราชเวที พุทฺทมวโร วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย.

ตรวจแก้.